

จงรักภักดีสงวนกาย : อำนาจรัฐไทยในแบบเรียนสุขศึกษา

Keep your virginity to be a good Thai girl:

The impacts of sexual identity from state sexual education programs

ปัทมพร เทพพานิช *

pannaporn1990@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้แบบเรียนสุขศึกษาและพลศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับมโนทัศน์ของรัฐไทยในการปลูกฝังทัศนคติและสะท้อนความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับเพศศึกษาให้กับวัยรุ่น เมื่อว่าททกรรมเรื่องเพศศึกษาได้กลายมาเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้กำหนดกรอบพฤติกรรมแห่งเพศสภาวะที่รัฐเห็นสมควรอยากจะให้ประชาชนปฏิบัติ แต่กลับลิดรอนสิทธิความเป็นเพศวิถีของปัจเจกชน ปัญหาที่ตามมาคือ จะมีประชาชนสักกี่คนที่สามารถปฏิบัติตามภาพในอุดมคตินี้ได้ ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่มโนทัศน์ในแบบเรียนยังไม่ถูกปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบันเท่าที่ควร สภาพสังคมไทยในปัจจุบันจึงเกิดความลึกลับย้อนแย้งในตัวเอง และมีแนวโน้มที่จะเกิดความไม่เท่าเทียมตลอดจนเกิดการตัดสินคุณค่ามนุษย์อย่างไม่เป็นธรรมจากวาทกรรมทางเพศเกี่ยวกับชายและหญิงที่แบ่งแยกกันอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งวาทกรรมที่ให้คุณค่าแก่เพศชายและหญิงนี้ยังได้บ่มเพาะทัศนคติที่เบียดขับเพศนอกรอบให้ต้องใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีข้อจำกัด

คำสำคัญ : แบบเรียนไทย, รัฐชาติ, เพศวิถี, เพศสภาวะ

---

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

This research study is a health and physical education curriculum of the Basic Education of 2008, which studies the concept of Thailand in its attitudes and violent symbolic reflection on sex education provide to teenagers. Discourse on sex education became a tool used to determine the state of gender behavior. The state agreed to give public practice, but deprived of the sexuality of the individual. The problem is that many people are unable to follow this ideal image in today's modern society. The state's concept has yet to be updated to match the current state of society. Thailand's current public policy on sex education contradicts the realities of today's modern sexual relationships. This creates an environment of inequality, as allows valuable human beings to be unjustly convicted of sexual discourse with men and women separated clearly. The discourse that provides value to the traditional concept of male and female sexuality, also cultivates an exclusionary attitude that has prescribed limitations on certain groups, such as homosexuals, and does allow any opportunity of acceptance for these groups within Thai society.

Keywords : Thai textbook, state, nationality, sexuality, gender

อำนาจของรัฐไทยในแบบเรียนเพศศึกษา

หลุยส์ อัลทุสแซร์ (Louis Althusser) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “รัฐ” ว่า บทบาทของรัฐในการสืบทอดความสัมพันธ์ทางการผลิตเกิดขึ้นได้เพราะรัฐมีกลไกทางกฎหมาย การเมือง และอุดมการณ์เป็นเครื่องมือโดยการใช้อำนาจรัฐผ่านกลไกเหล่านี้ โดยเฉพาะโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการสร้างทักษะและอุดมการณ์ ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงเป็นเครื่องสะท้อนถึงการต่อสู้และความขัดแย้งทางชนชั้นอย่างหนึ่ง

มโนทัศน์ของรัฐได้แฝงอยู่ในแบบเรียนแทบจะทุกวิชาในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ดังจะเห็นภาพสะท้อนได้จากบทความเรื่องชาติไทย และเมืองไทย ในแบบเรียนประถมศึกษา” โดยนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) และ “เนื้อหาความเป็นพหุวัฒนธรรมในแบบเรียนไทย” โดยฐิติมดี อาภทชนานนท์ (2556) ที่ได้ศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาไทยของชั้นประถมศึกษา งานทั้งสองชิ้นนี้แม้ศึกษาในช่วงเวลาที่แตกต่างกันถึง 20 ปีแต่กลับมีความเห็นที่เชื่อมโยงตรงกันในข้อที่ว่า แบบเรียนไทยได้พยายามถ่ายทอดความรู้และผลิตซ้ำทางวาทกรรมที่รัฐต้องการจะจัดระเบียบทางสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและต้องเป็นสิ่งที่เอื้อผลประโยชน์ต่อรัฐไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แบบเรียนจากในบทความทั้งสองที่กล่าวอ้างมานั้นเป็นแบบเรียนในวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ดังนั้น ระดับวุฒิภาวะของเด็กและเรื่องที่รัฐต้องการจะปลูกฝังจึงค่อนข้างจะแตกต่างกับแบบเรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะแบบเรียนที่สอนเรื่องเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่น

การจะรวมชาติเข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกันนั้นไม่ใช่เรื่องที่ทำได้โดยง่าย และรัฐก็ตระหนักถึงจุดนี้ได้เป็นอย่างดี เมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐเผชิญปัญหาในการควบคุมผู้คนให้ดำเนินชีวิตไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ง่ายต่อการจัดระเบียบและการปกครอง จากหนังสือชื่อ *Imagined Communities* ของเบนเนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson, 1991) ได้สะท้อนให้เห็นถึงมิติของความเป็นชาติที่เสมือนเป็นชุมชนของเพื่อนร่วมชาติและปัญหาของรัฐในการจัดการควบคุมสำนึกความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างคนในชาติ อันเป็นผลผลิตจากการก่อตัวของรัฐชาติสมัยใหม่ที่พยายามจะกลืนกลายความหลากหลายและตั้งเกณฑ์มาตรฐานสารัตถะของคนกลุ่มต่างๆ ด้วยร่มเงาของคำว่า “วัฒนธรรมไทยอันดีงาม” การรวมเป็นหนึ่งเดียวกันนี้ รัฐยังต้องการหลอมรวมทัศนคติและอัตลักษณ์ในด้านต่างๆ รวมถึงทัศนคติและอัตลักษณ์ทางเพศด้วย สำนึกเรื่องเพศจึงได้ถูกรัฐนำมาอ้างอิงถึงสำนึกร่วมของความเป็นชาติอยู่เสมอ ผ่านวัฒนธรรมที่สร้างบรรทัดฐานเรื่องคุณค่าความเป็นหญิงและความเป็นชาย อีกทั้งยังสร้างมาตรฐานความสัมพันธ์ทางเพศที่เป็นที่ยอมรับในสังคม

เกล รูบิน (Gale Rubin, 2011) นักคิดสตรีนิยมได้อธิบายว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องที่มักถูกแทรกแซงโดยรัฐผ่านการใช้กฎหมายและนโยบาย และผ่านสถาบันทางสังคมต่างๆ รวมถึงสถาบันการศึกษาด้วย โดยการควบคุมที่ว่าทำงานโดยอาศัยระบบการกำหนดลำดับชั้นทางคุณค่าในเรื่องเพศ (a hierarchical system of sexual value) ทำให้พฤติกรรมทางเพศต่างๆ ถูกสังคม

กำหนดให้มีค่าไม่เท่ากัน¹ และแนนซี เฟรเซอร์ (Nancy Fraser, 2003) นักคิดสตรีนิยมที่พูดถึงเรื่องเพศวิถีในด้านความเป็นธรรมในสังคม โดยอธิบายเพิ่มเติมว่า ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมเช่นนี้มีฐานมาจากแบบคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ถูกทำให้กลายเป็นสถาบัน (Institutionalized patterns of cultural value) ซึ่งเป็นต้นตอของการกีดกันทางสังคม² ด้วยเหตุที่รัฐมีอำนาจและสามารถสถาปนาความรู้ให้กลายเป็นทัศนคติร่วมกันของคนในสังคม จึงส่งผลให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษากลายเป็นสิ่งที่รัฐผูกขาดและปลูกฝังให้กับคนในชาติมาหลายยุคหลายสมัย

ท่ามกลางกระแสของโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสาร ทุน ผู้คน วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อและอุดมการณ์ ไหลผ่านถ่ายเทข้ามพรมแดนด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ไม่หยุดนิ่ง จนเกิดเป็นความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรม ทว่า อำนาจของรัฐกลับเข้ามามีส่วนกำกับทัศนคติของประชาชนผ่านสื่อต่างๆ และหนึ่งในสื่ออันทรงอิทธิพลที่สุดนั่นคือแบบเรียน ซึ่งถือเป็นหนังสือเล่มแรกๆ ในชีวิตที่มนุษย์แทบทุกคนใช้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคม จนอาจกล่าวได้ว่าแบบเรียนเป็นหนึ่งในสื่อที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความคิดให้แก่คนรุ่นใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในชีวิตมากนัก คำถามก็คือ โลกที่เราพบเห็นในแบบเรียนกับสิ่งที่เป็นในชีวิตนั้นสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด อีกทั้งมันทัศนคติแบบไหนที่ผู้คิดค้นแบบเรียนต้องการจะให้มีในตัวของคนรุ่นใหม่ นั่นคือ กลุ่มหนุ่มสาววัยรุ่นที่จะเติบโตขึ้นมาเป็นวัยทำงานที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในด้านต่างๆ ตลอดจนแนวโน้มในการเกิดความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ ของแบบเรียนสุศึกษา

การศึกษาเรื่องเพศ (Sex education) ในประเทศไทย

ทัศนคติเรื่องเพศของคนไทยนั้นปรากฏอยู่ในทั่วทุกหนทุกแห่งในประเทศไทย มันอาจจะปรากฏอยู่ในวงสนทนาเล็กๆ ของทุกเพศสภาวะไปจนถึงวงกว้าง เช่น สื่อสารมวลชนและสื่อดิจิทัล สิ่งที่น่าสนใจคือ สังคมนักกำลังคิดอะไรอยู่ในเรื่องเพศและสิ่งที่ควรนำมาขบคิดต่อนั้นก็ถือปรากฏการณ์ทางสังคมไทยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากแบบเรียนเพศศึกษาไทยหรือไม่

ในประเทศไทย เนื้อหาการเรียนการสอนด้านเพศศึกษาได้ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการครั้งแรกในหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2521 โดยในระดับประถมศึกษา เนื้อหาจะแทรกอยู่ในกลุ่มส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปข.) และในระดับมัธยมศึกษาสอดแทรกในกลุ่มวิชาสุขศึกษา สังคมวิทยา วิทยาศาสตร์ การงานและอาชีพ นอกจากนี้ยังมีบทเรียนชื่อ “ความรู้เรื่องเพศ” ในหนังสือเรียนวิชาสุขวิทยา ซึ่งเน้นเรื่องสุขวิทยาและสรีระวิทยาเป็นหลัก³

ต่อมา แบบเรียนไทยได้พยายามนำเสนอภาพความเป็นวัฒนธรรมไทย แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นห่วงในค่านิยมของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามา เช่น “ความคิดความเชื่อเรื่องเพศเสรี (Free Sex) ในสังคมตะวันตกที่วัยรุ่นหญิงมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายในการนัดพบกันเป็นเรื่องปกติ” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษาและพลศึกษา ม.4, น.39), “การติดต่อกับตะวันตกทำให้ค่านิยมแบบเฉพาะตัวของสังคมไทยได้รับความกระทบกระเทือนและมีการเปลี่ยนแปลงไปจาก

เดิม การเชื่อฟังผู้ใหญ่อย่างเข้มงวดจึงน้อยลง วัยรุ่นเริ่มตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษา ม.5, น.37) หรือแม้แต่การพยายามใช้เหตุผลทางภูมิศาสตร์เพื่อควบคุมความประพฤติในการแสดงออกทางเพศ เช่น “การหอมแก้มแบบไทยๆ ซึ่งเป็นสัมผัสที่นุ่มนวลกลับกลายเป็นร่องรอยจากกาลเวลาที่ถูกลืมเลือนและแทนที่ด้วยการจูบแบบตะวันตก ทั้งๆ ที่การหอมแก้มแบบไทยเป็นการหลีกเลี่ยงอันตรายที่มีต่อสุขภาพ เพราะประเทศไทยอยู่ในแถบร้อนชื้นเหมาะสำหรับการ撲ตัวและแพร่ขยายของจุลินทรีย์ ซึ่งไม่เหมาะกับการจูบแบบตะวันตกที่มีสุขอนามัยน้อยกว่า” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษาและพลศึกษา ม.6, น.17)

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมบางอย่างได้ถูกทำให้กลายเป็นวัฒนธรรมแบบไทยๆ ส่วนวัฒนธรรมบางอย่างได้ถูกอ้างและทำให้กลายเป็นวัฒนธรรมที่มาจากตะวันตก โดยการเขียนขึ้นมาอย่างลอยๆ และไม่มีแหล่งที่มาอ้างอิง ด้วยเหตุนี้ ค่านิยมที่เชื่อกันว่ามาจากตะวันตกจึงถูกทำให้กลายเป็นสิ่งที่ต้องเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้เยาวชนไทยปฏิบัติตามและเป็นสิ่งที่ทำให้วัยรุ่นประพฤติผิดนอกรีตนอกรอยจากสิ่งที่ผู้ใหญ่ในสังคมคาดหวังและต้องการ จนทำให้เกิดคำถามว่าผู้ใหญ่ที่เขียนแบบเรียนเหล่านั้นในสมัยยังเป็นวัยรุ่นนั้นเคยมีอารมณ์ทางเพศหรือไม่ และถ้าพวกเขาเหล่านั้นมีอารมณ์ทางเพศสามารถแก้ได้ด้วย การ “หันเหความสนใจไปที่กิจกรรมอื่นๆ เช่น การออกกกำลังกาย เล่นกีฬา เล่นดนตรี ทำงานบ้าน หรืองานอดิเรกที่ชอบ” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษาและพลศึกษา ม.4, น.48) เหมือนในแบบเรียนจริงหรือ แม้ว่าทำที่สุดแล้ว แบบเรียนเพศศึกษาจะเอื้ออำนวยทางออกให้มีข้อที่เขียนเล็กๆ เกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ทางเพศของวัยรุ่นโดยการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองก็ตาม แต่พฤติกรรมดังกล่าวก็เป็นอิทธิพลที่ส่งวนไว้ให้แก่วัยรุ่นเพศชายเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า แบบเรียนสุขศึกษาได้นำเสนอความรุนแรงในเชิงสัญลักษณ์ คือ การจำกัดของเขตพฤติกรรมของสตรีในบางด้าน แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่นอกจากแบบเรียนสุขศึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม แบบเรียนจึงอาจเป็นเพียงแคปัจจัยหนึ่งเท่านั้น

แบบเรียนเพศศึกษาในมุมมองสตรีนิยม

จากวาทะที่ซีโมน เดอโบว์วัวร์ (Simone de Beauvoir, 1949) ได้กล่าวไว้ว่า “One is not born a woman, one becomes one” (เราไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิง แต่เราค่อยๆ ถูกทำให้กลายเป็นผู้หญิง) นับเป็นวาทะสำคัญที่เข้าไปพังทลายกำแพงแห่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชายและหญิงในโลกตะวันตก ทำให้เพศหญิงเกิดการตระหนักถึงความเป็นเพศที่สอง (The second sex) ของตัวผู้หญิงในโลกของผู้ชายที่ผลักดันให้ผู้หญิงกลายเป็นคนอื่น ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงด้านมโนทัศน์ที่ตั้งคำถามต่อการมองโลกที่เน้นชายเป็นใหญ่ตลอดจนเกิดนัยคิดรุ่นใหม่ตามมาอีกหลายต่อหลายคน

แต่ในขณะที่ผู้หญิงฝั่งโลกตะวันตกกำลังต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง ในประเทศไทยนั้นกลับไม่พบหลักฐานอันแน่ชัดว่าผู้หญิงไทยมีการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองในลักษณะนี้หรือไม่ เพราะเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นโดยผู้หญิงในยุคอดีตนั้นไม่มีเพียงพอต่อการอ้างอิงและส่วน

ใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยผู้ชายทั้งสิ้น จึงมีความเป็นไปได้สองทางว่า ผู้หญิงไทยนั้นไม่รู้จักความเสมอภาคทางเพศมาตั้งแต่แรก หรือ ความเสมอภาคทางเพศนั้นเป็นสิ่งที่พอจะมีอยู่บ้างแล้วในสังคมไทยแต่กลับถูกนโยบายชาตินิยมของรัฐในบางยุคสมัยทำให้ความเสมอภาคนี้เริ่มเลือนหายไปมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาในแบบเรียนเพศศึกษานั้นจะมีบทหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่องความเสมอภาคทางเพศ ที่ให้ภาพของการที่ผู้หญิงเริ่มออกมาทำงานนอกบ้านและเริ่มประกอบอาชีพที่เคยจำกัดแค่เพศชายมากขึ้น อาทิ วิศวกรหรือนักบิน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ความเสมอภาคนี้ต้องอยู่ภายในกรอบที่เหมาะสมของวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย(กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษา ม.2, น.44) อย่างไรก็ตามเรายังจะสามารถพูดได้อย่างเต็มปากเต็มคำหรือไม่ว่า สังคมที่เป็นอยู่ทุกวันนี้คือสังคมที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกเพศสภาวะ เพราะหลายครั้งหลายครา ปรากฏการณ์ที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องธรรมดาสามัญกลับเป็นเรื่องผิดธรรมชาติที่ถูกทำให้กลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ทั่วไปในสังคม ในขณะเดียวกัน ผู้หญิงกลุ่มหนึ่ง (หรืออีกหลายกลุ่ม) ก็พร้อมที่จะสยบยอมภายใต้ระบอบนี้ด้วยความสมัครใจเสียเอง

เมื่อพิจารณาแบบเรียนเพศศึกษา จากในตัวอย่างจากแบบเรียนสุขศึกษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งแบบเรียนในชั้นนี้ถือได้ว่าเป็นแบบเรียนสำหรับเด็กวัยรุ่นในระดับตอนปลายก่อนจะเข้าสู่วัยมหาวิทยาลัย จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้พยายามปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศให้กับเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนเพศหญิงที่มีข้อจำกัดทางพฤติกรรมมากกว่าเยาวชนเพศชาย ราวกับอารมณ์ทางเพศของเพศหญิงไม่เคยมีอยู่จริง และการปราศจากอารมณ์ทางเพศนี้ได้ทำให้ผู้หญิงคนหนึ่งกลายเป็นกุลสตรีที่ดีพร้อม ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เชื่อมโยงการประพุดอันเหมาะสมของเพศหญิงเข้ากับกับมโนทัศน์ในแบบเรียนภาษาไทยในส่วนของบทกลอนสุภาพิต คำพังเพย และประเพณี หรือระเบียบแบบแผนปฏิบัติของคนในสังคม เช่น “อย่าชิงสุกก่อนห่าม”, “รักนวลสงวนตัว”, “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน”, “เข้าตามตรอกออกตามประตู” ตัวอย่างบทกลอนที่ว่า

“แม้แผ่นดินสิ้นชายที่พึงเชย อย่างมีคู่เสียเลยจะกว่า”

“อดข้าวดอกกะเจ้าชีวาวาย ไม่ตายดอกเพราะอดเสนาหา”

(กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษาและพลศึกษา ม.6, น.18)

จะเห็นได้ว่าแบบเรียนไทยได้พยายามให้เด็กวัยรุ่นหญิงมีค่านิยมรักนวลสงวนตัวและหาคู่ครองที่เหมาะสมที่สุดเพียงหนึ่งเดียว ตลอดจนการข่มใจที่จะมี “เสนาหา” หรือการมี “เพศสัมพันธ์” นั้นเอง นอกจากนี้ยังมีการใช้สุภาษิตสอนหญิงที่ประพันธ์โดยสุนทรภู่ กวีเอกในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นผู้ชายเพื่อกำหนดโลกทัศน์ให้แก่เด็กสาววัยรุ่น

“เป็นสาวแล้วรวยสวยสะอาด	ก็หมยมาดเหมือนมณีอันมีค่า
แม่แต่กร้าวรานร่อยถอยราคา	จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง”
“จะนุ่งห่มดูพอสมศักดิ์สงวน	ให้สมควรรับพักรับตามศักดิ์ศรี
จะผัดหน้าทาแป้งแต่งอินทรีย์	ดูฉวีผิวเนื้ออย่าเหลือเกิน”

(กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษาและพลศึกษา ม.6, น.18)

จากบทกลอนทั้งหมดที่ยกมา คือความพยายามรัฐไทยในการปลูกฝังให้เยาวชนเพศหญิงมีค่านิยมรักนวลสงวนตัวและหาคู่ครองที่เหมาะสมที่สุดเพียงหนึ่งเดียว ตลอดจนการข่มใจที่จะมี “เสนาหา” หรือ การมี “เพศสัมพันธ์” นั้นเอง นอกจากนี้ยังมีการใช้สุภาษิตสอนหญิงที่ประพันธ์โดยสุนทรภู่ กวีเอกในสมัยรัตนโกสินทร์เพื่อกำหนดโลกทัศน์ให้แก่เด็กสาววัยรุ่น อันได้แก่ หญิงไทยต้องรู้จักรักนวลสงวนตัว รักษาพรหมจรรย์ ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักทำงานบ้านงานเรือน แต่งกายให้มิดชิดเรียบร้อย ไม่ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ และต้องไม่แสดงออกเรื่องเพศอย่างเปิดเผย รวมทั้งการใช้ทักษะเพื่อปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์และประวิงเวลาในการมีเพศสัมพันธ์ไปจนกว่าจะเข้าสู่พิธีแต่งงาน เป็นที่น่าสังเกตว่าทัศนคติเช่นนี้เป็นทัศนคติที่ถูกนำมาใช้นั้นสำหรับ “ผู้หญิง” เท่านั้น เรื่องของการรักนวลสงวนตัวจึงถูกนำเสนอซ้ำเรื่อยมาเพื่อกำหนดบทบาทความเป็นหญิงในสังคมและเป็นการตีตราว่าผู้หญิงประเภทใดคือ “ผู้หญิงไทยที่ดี” และ “ผู้หญิงไทยที่ไม่ดี”

การตีค่าความเป็นไทยให้อยู่ภายใต้เรือนกายของผู้หญิงนั้นเป็นสิ่งที่รัฐได้สถาปนาความรู้ผ่านแบบเรียนเพศศึกษาและการที่รัฐไทยได้ใส่เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศที่บูรณาการวิชาภาษาไทย เช่น บทร้อยกรองหรือบทประพันธ์เข้ามาใส่ไว้ในแบบเรียนเกี่ยวกับเพศศึกษาก็เป็นหนึ่งในความพยายามของการสร้างกรอบคิดของความเป็นชาตินิยมไทยโดยผูกโยงเข้ากับเรื่องเพศ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกลายเป็นเรื่องที่ประชาชนไทยต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ได้ชื่อว่าปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยอันดีงาม เรื่องเพศในประเทศไทยจึงกลายเป็นเรื่องลึกลับที่ไม่สามารถอภิปรายอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่อภิปรายเป็นเพศหญิงที่ต้องการจะนำเสนอความคิดเรื่องเพศ เพราะจะทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมของความเป็นกุลสตรีตามแบบฉบับที่ปรากฏในแบบเรียน

คำถามคือค่านิยมเรื่องเพศในประเทศไทยเช่นนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไรและตั้งแต่เมื่อไหร่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เหตุใดเรจึงกอดเกี่ยวกับค่านิยมนี้ไว้อย่างเหนียวแน่น และสิ่งนี้เป็นการประกอบสร้างขึ้นมาในยุคสมัยสร้างรัฐชาติหรือไม่ เนื่องจากภาพในอดีตนั้นค่อนข้างจะตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง ด้านสุจิตต์ วงษ์เทศ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ได้กล่าวว่า สถาบันการศึกษาทั่วประเทศมักยกสุภาษิตสอนหญิงมาสอนให้วัยรุ่นสาวรู้จักรักนวลสงวนตัว แต่หนังสือเล่มดังกล่าว

เป็นคู่มือฮาวทูของลูกสาวเจ้านายและชนชั้นผู้ดียุคต้นรัตนโกสินทร์ ไม่ใช่คู่มือของลูกสาวชาวบ้านที่เป็นพลเมือง และเมื่ออาจารย์ต้องยกตัวอย่างกุลสตรีไทยในวรรณคดี ก็ไม่ยอมบอกว่าทุกนางมีเพศสัมพันธ์เฉลี่ยแล้วอายุ 14-15 อันเป็นวัยเจริญพันธุ์

ด้านชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2551) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เอกสารประเภทนี้มีความสำคัญต่อความทรงจำร่วมเกี่ยวกับเพศวิถีของผู้คนและส่งผลต่อปรากฏการณ์ในสังคมไทยว่า สังคมไทยมีการกำหนดลำดับชั้นต่ำสูงเรื่องเพศในสังคม เช่น การแต่งงานและมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่เป็นคู่สมรสกันเพื่อมีลูกและสร้างครอบครัว ถือเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับและให้คุณค่าสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นเยาวชนหญิง การมีเพศสัมพันธ์ “ก่อนวัยอันควร” เรื่องที่สังคมไม่สามารถเห็นด้วยได้อย่างเต็มที่⁴ และเมื่อรัฐนำทัศนคติดังกล่าวบรรจุลงในแบบเรียน สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ถูกตอกย้ำโดยสถาบันการศึกษาและสื่อต่างๆ ในเวลาต่อมา

การปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างอันดีงาม ส่วนใหญ่จะมาจากบทกอลูกกลัด คำพังเพย และประเพณีหรือระเบียบแบบแผนปฏิบัติของคนในสังคม เช่น

ลูกกลัด คำพังเพย	“อย่ารังฮูกก่อนหัน”	
	“รักมวลสวนสวน”	
	“อดเปรี้ยวไว้กินหวาน”	
	“เจ้าตามครอกออกตามประตู”	
บทกลอน	“แม่แม่แผ่นดินตั้งชายที่ตั้งเขย อย่ามีคู่เสียเลยจะดีกว่า”	
	“อดชั่ววอดอกนะเจ้าริ้ววาย ไม่ขายดอกเพราะอดเสนาหา”	
ลูกกลัดสอนหญิง (สุนทรวดี)		
	“เป็นสาวแล้วอย่าสวยสะอาด	ก็หมายมาดเหมือนเมล็ดมีค่า
	“แม่ดกกว่าวานร่อยถอยราคา	จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง”
	“จะมุ่งหมั้นซุกซ่อนศักดิ์สรวน	ให้สมควรรับพักตร์ตามศักดิ์ศรี
	“จะผิดหน้าทาบึงแต่งอินทรีย์	ดูแล้วผิวเนื้ออย่าเหลือเกิน”
	“แม่ไม่ประสมพบเหล่าเจ้าผู้ชาย	อย่าร่ายน้ำท่าร้อมระบอบแล”
	“อันที่จริงหญิงชายยอมหมากรัก	มิใช่จัดค่างที่สร้างสม
	“แม่ใจรักรักไว้ในอารมณ์	อย่ารักรวมอกหน้าเป็นเวดี”
	“เรารักจริงให้ซุกอกกับพ่อแม่	อย่าวิ่งร่งหลงงานไปตามสำเภา”
	“จงรักด้วยอย่าให้มีวาคีพมออง	ถือท่านเองแบบโบราณท่านเขาใจ
	“อย่าเอาผิดมาเป็นชอบประกอบใจ	จงอยู่ในโอวาทญาติวงศ์”

รูปที่ 1 “ความประพฤติของเพศหญิงตามกรอบวัฒนธรรมไทย”

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น.18)

รูปที่ 2 “ทักษะการปฏิเสธรามีเพศสัมพันธ์ของเพศหญิง”

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551
 (อักษรเจริญทัศน์, 2551, น.31)

ภาพที่ 3 “การแต่งกายของเพศหญิง”

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551
 (อักษรเจริญทัศน์, 2551, น.25)

สถานการณ์ของเพศที่สามในแบบเรียนสุขศึกษา

ในขณะที่รัฐไทยได้พยายามปลูกฝังแนวคิดเรื่องเพศวิถีกระแสหลักระหว่างชายกับหญิง แต่ยังมีเพศวิถีของเพศนอกกรอบ (queer) ที่ปรากฏในแบบเรียนเพศศึกษาเช่นเดียวกัน ภาพที่แสดงในแบบเรียนเกี่ยวกับเพศนอกกรอบ นั่นคือ พฤติกรรมทางเพศและอัตลักษณ์ที่ไม่ได้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ในงานศึกษาของ Nerida & Peter (1999) ได้ชี้ให้เห็นว่าความคิดเรื่อง

เพศสมัยใหม่ของคนข้ามเพศหลักเพศเดียวกันที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมเป็นผลเนื่องมาจากการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของชาติซึ่งใช้บรรทัดฐานแบบสองเพศ (ชายและหญิง) และความคิดเรื่อง “ความเป็นไทย” มาเป็นกฎเกณฑ์ ทำให้เรื่องเพศในเมืองไทยเป็นเรื่องทางการเมืองที่รัฐเข้ามามีอำนาจในการแบ่งแยกกลุ่มคนและกำหนดกติกาต่างๆ เหล่านี้

แน่นอนว่า หากความเป็นหญิงและความเป็นชายคือสิ่งที่รัฐปรารถนาอย่างสูงสุดให้มีในตัวของคนไทย รัฐจึงได้สนับสนุนให้วัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงแสดงเอกลักษณ์ทางเพศของตนเองให้ถูกต้องเหมาะสมผ่านทางแบบเรียน ตลอดจนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศตามที่กรอบวัฒนธรรมไทยได้กำหนดไว้ เช่น “เพศชาย สวมใส่กางเกง การแสดงออกต้องเข้มแข็ง บึกบึน หัวทลาย ใช้สรรพนามแทนตนเองว่า ผม พุดจาลงท้ายว่า ครบ ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กผู้ชาย เช่น เล่นปีนป่าย หกคะเมนตีลังกา ฟุตบอล ชกมวย เปลี่ยนหลอดไฟฟ้า ซ่อมแซมก๊อกน้ำ” และ “เพศหญิง สวมใส่กระโปรงหรือกางเกง การแสดงออกต้องอ่อนโยน นุ่มนวล รักสวยรักงาม ใช้สรรพนามแทนตนเองว่าหนู หรือ ดิฉัน พุดจาลงท้ายว่า ค่ะ ทำกิจกรรมที่เน้นความเรียบร้อย เช่น จัดดอกไม้ เย็บปักถักร้อย ทำอาหาร ทำงาน กิจกรรมต้องไม่ผาดโผนมากนัก” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษา ม.2, น.51) วาทกรรมเช่นนี้ได้ถ่ายทอดภาพของเพศสภาพที่รัฐชื่นชมและใฝ่ฝันให้มีในตัวของคนเมือง

แต่ในขณะเดียวกัน พื้นที่ของเพศทางเลือกหรือเพศที่สามก็แทบจะหมดไปจากในสังคมอนุমানได้จากแบบเรียนเพศศึกษาที่แบ่งแยกได้ชัดเจนจนกลายเป็นคู่มือข้ามชนชั้น หรือหากจะมีก็เป็นได้เพียงพื้นที่อันจำกัดจำกัดและจริตพฤติกรรมของเพศที่สามต้องเป็นไปด้วยความสุภาพสำรวม เจียมเนื้อเจียมตัวเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่เพศที่สามต้องตระหนักนั่นก็คือ ต้องหาหนทางทำอย่างไรก็ได้ให้ตนเองกลับมาสู่วิถีเพศสภาพกระแสหลัก หรือก็คือ “ต้องยอมรับตนเอง โดยค้นหาและทำความรู้จักตนเองให้ได้ว่าตนเองคือใคร เป็นเพศชายหรือเพศหญิง จะได้ทำตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดไว้” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษา ม.2, น.52)

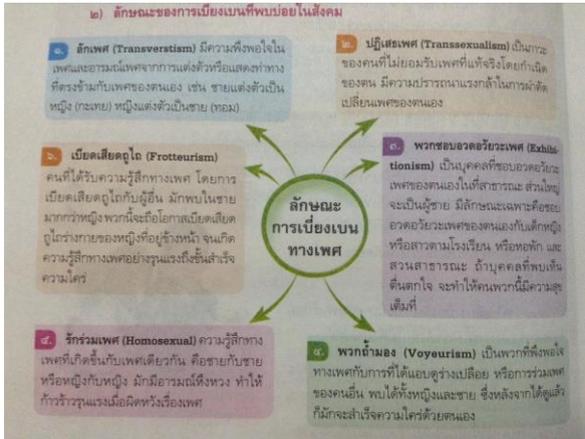
นอกจากนี้ ยังได้กำชับให้เยาวชนเพศชายและเยาวชนเพศหญิงว่าอย่าได้เข้าสู่วิถีแห่งเพศสภาพนี้และจง “ภาคภูมิใจในเพศของตนเองและเห็นอกเห็นใจเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ตลอดจนเข้าใจว่า การรักชอบเพศเดียวกันนั้น ต้องเผชิญกับคำติฉินนินทา ดุถูก และความกดดันมากมาย หากผู้ที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศเลือกเกิดได้ คงต้องการเกิดมาмирสนิยมรักต่างเพศ ดูคนปกติทั่วไป เพื่อจะได้ไม่ต้องเผชิญกับสภาวะการณ์อันแสนทุกข์ทรมานเช่นนั้น” (กระทรวงศึกษาธิการ, สุขศึกษา ม.2, น.52) ทศนคติดังกล่าวถือเป็นการล่อลวงประตูปิดตายให้กับพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเกย์ กระเทย ทอมดี้ และเพศสภาพอื่นๆ ในสังคมไทยอย่างเบ็ดเสร็จและยังมีคำขู่สำหรับราวกับจะปรามเยาวชนที่หลงผิดให้กลับมาสู่เส้นทางที่ถูกต้องโดยไว โดยไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างหลากหลาย

ความเสมอภาคทางเพศที่รัฐตั้งใจจะทำให้ปรากฏในแบบเรียนเพศศึกษาไทยจึงจะละเลยความสำคัญของเพศที่สามและในขณะเดียวกันก็กดทับความเป็นเพศหญิงด้วย เนื่องจากรัฐไทยได้ทำให้ความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศ (homosexuality) กลายเป็นความเบี่ยงเบน (deviance) และ

ความรู้สึกผิด (guilty) ในสังคม อีกทั้งมีการให้คำนิยามและให้คำจำกัดที่บ่งบอกถึงการไม่ยอมรับ เช่น การเรียกเพศทางเลือกว่าเป็นพวกปฏิเสธเพศหรือพวกลักเพศ

สิ่งที่รัฐต้องการจะปลูกฝังวัยรุ่นคือเพศสภาพ (gender) ที่ชัดเจนและเป็นระเบียบแบบแผน กีดกันเพศสภาพที่ไม่เข้าพวก โดยการบอกว่าการเบี่ยงเบนทางเพศเหล่านี้มีสาเหตุมาจากเรื่องทางชีวภาพ เช่น “สภาพจิตใจที่ผิดปกติทำให้ไม่สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมตามเพศของตนเองได้”, “เกิดจากยีน (gene) หรือโครโมโซม (chromosome) ที่ผิดปกติในขณะปฏิสนธิ”, “การอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม”, “การเลียนแบบจากคนดัง เพื่อน หรือสื่อต่างๆ” (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, สุขศึกษาและพลศึกษา ม.1, น.36) ทั้งๆ ที่สมาคมจิตแพทย์อเมริกา ได้ประกาศมติในปี พ.ศ. 2516 ให้ไม่ถือว่ารักร่วมเพศเป็นอาการแปรปรวนทางจิตใจหรือเบี่ยงเบนทางเพศอีกต่อไป แต่นักวิจัยไทยส่วนมากได้ละเลยต่อการเปลี่ยนแปลงภายในวงการวิชาการของตะวันตกและยังคงอ้างทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์และพฤติกรรมว่าด้วยสาเหตุของรักร่วมเพศต่อไป ทำให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศในประเทศไทยเป็นการศึกษาที่หยุดนิ่งไว้ในช่วงเวลาหนึ่ง เหมือนการรับเอาความรู้ชุดหนึ่งซึ่งล้าสมัยไปแล้วเพื่อมาอธิบายสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน

ถึงแม้รัฐไทยจะจัดให้มีเนื้อหาในแบบเรียนที่กล่าวถึงความเสมอภาคทางเพศ แต่ถึงกระนั้น ก็ยังเป็นความเสมอภาคทางเพศที่จำกัดและตีกรอบความเป็นเพศวิถีไว้อย่างแน่นอนหาเรื่องเพศวิถี (sexuality) นั้นกลับถูกจำกัดให้เหลือลงเพียงแค่เพศชายกับเพศหญิงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ เพศสภาพ และเพศวิถีจึงล้วนถูกกำกับและสร้างขึ้นจากวาทกรรมในสังคม การที่กลุ่มบุคคลต้องถูกจำกัดด้วยกรอบความถูกต้องดีงามเชิงศีลธรรม ทำให้คนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ที่นอกเหนือจากกรอบจารีตที่รัฐกำหนดผ่านแบบเรียน เช่น คนรักเพศเดียวกันหรือคนข้ามเพศ กลายเป็นปัญหาเมื่อสังคมไม่ให้การยอมรับในเพศวิถีของคนเหล่านั้น ทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม เช่น การที่สถาบันราชภัฏระดับอุดมศึกษาที่ขึ้นชื่อในการผลิตบุคลากรด้านการศึกษาไม่ยอมรับนักศึกษาที่แสดงออกอย่างชัดเจนว่าเป็นเพศที่สาม เพราะมีความเชื่อว่าคนที่เป็นครูไม่ควรจะมีรสนิยมทางเพศที่นอกเหนือจากเพศวิถีกระแสหลัก ปรากฏการณ์นี้เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความขรุขระของสังคมที่ไม่เข้าใจถึงสิทธิพื้นฐานและพหุวัฒนธรรมทางเพศที่ไม่จำกัดเพียงแค่สิ่งที่อยู่ในแบบเรียนตามนโยบายของรัฐเท่านั้น

ภาพที่ 4 “ลักษณะการเบี่ยงเบนทางเพศ”

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2551, น 36)

สรุป

อำนาจรัฐได้ทำให้แบบเรียนเพศศึกษากลายเป็นเรื่องของลักษณะอันพึงปฏิบัติของคนในชาติและการธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยอันดีงามอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ คุณค่าของความเป็นเพศสภาวะและเพศวิถีได้ถูกรัฐกำหนดและบัญญัติไว้ในแบบเรียนที่วางจำหน่ายทุกหัวระแหงในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่า แบบเรียนเพศศึกษาเป็นเพียงภาพฝันของรัฐไทยที่ไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันที่ขับเคลื่อนไปในกระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ และถึงแม้รัฐไทยจะพยายามกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมประชากรมากเพียงใด แต่ก็ดูเหมือนว่า สภาพสังคมไทยที่ปรากฏจะเป็นไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ปรากฏในแบบเรียน

จึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐมีอำนาจในการควบคุมและปลูกฝังด้านอุดมการณ์หรือมโนทัศน์ตามที่รัฐต้องการในแบบเรียน ทว่าไม่เพียงแต่อำนาจของรัฐแต่ยังมีอิทธิพลจากสื่ออื่นๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลด้วย สะท้อนเป็นความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในแบบเรียนสุขศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรได้รับการศึกษาต่อไป

อย่างไรก็ตาม หากบุคคลใดไม่สามารถปฏิบัติได้ตามสิ่งที่แบบเรียนได้บัญญัติไว้ เช่น การมีเพศวิถีที่แตกต่าง จะทำให้เกิดการกีดกันทางสังคมและเกิดการปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เป็นธรรมระหว่างคนในสังคมหรือไม่ เพราะอันที่จริงแล้ว แบบเรียนไทยนั้นอาจจะยังไม่ก้าวเข้าสู่การศึกษาเรื่องเพศสภาวะและเพศวิถีแบบสมัยใหม่ (Modernized Gender and Sexuality) และยิ่งไปกว่านั้น ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศของไทยจะย้อนไปไกลยิ่งกว่าในยุควิคตอเรียนของทางฝั่งตะวันตก

และเป็นมายาคติที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากนโยบายของรัฐ จะเห็นได้จากทัศนคติที่เอาคำสอนในยุคคลอโรธามาใส่ไว้ในแบบเรียน แต่ในขณะเดียวกัน ความรู้สมัยใหม่ทางวิทยาศาสตร์ในแบบเรียนสุขศึกษากลับเป็นความรู้ที่หลายประเทศเลิกใช้ไปแล้ว แต่รัฐไทยยังคงคัดลอกและตัดแปะความคิดและทัศนคติบางส่วนจากการศึกษาเรื่องเพศในต่างประเทศ ที่น่าเป็นห่วงคือ เนื่องด้วยระบบการศึกษาไทยที่ไม่สอนให้ตั้งคำถามสักเท่าใดนัก จึงน่าเป็นห่วงว่าคนรุ่นใหม่ที่ถูกหล่อหลอมโดยแบบเรียนเช่นนี้จะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ในลักษณะไหนและสร้างสังคมในยุคต่อไปในลักษณะใดต่อไปในภายภาคหน้า

เชิงอรรถ

¹ Rubin, *thinking Sex*, pp.58-160.

² Fraser, *social justice in the age of identity politics: Redistribution, recognition, and participation*, pp.27-30.

⁴ ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, “ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี : ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/ เรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย”, น.17

⁵ วรรณมา ทองสีมา, แปลจาก Peter A Jackson, “Thai Research on Male Homosexuality and Transgenderism and the Cultural Limits of Foucaultian Analysis”, *Journal of the History of Sexuality* 8. 11 (1997), pp.52-85.

เอกสารอ้างอิง

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). *ประวัติศาสตร์เพศวิถี : ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ เรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างความรู้เรื่องสุขภาพผู้หญิง.

จิตติมา อापัทธนานนท์. (2556). เนื้อหาความเป็นพหุวัฒนธรรมในแบบเรียนไทย ใน *วารสารลุ่มน้ำโขง* 9(1) (น.107-130).

นพพร ประชากุล. (2552). *แนวคิดสกุล “สตรีนิยม” (Feminism)*. ใน *ยกอักษรรย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. (น.193-204). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2556). บทนำ “ลูกผสม” ของวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย. ใน *เพศ หลากเฉดสี : พหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย*. (น.28-59). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). *ชาติไทยและเมืองไทยในแบบเรียนประถมศึกษา*. ใน *ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์*. (น. 47- 88). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

วรชัย ทองไทย และชาย โพธิ์สิตา, *เพศศึกษาควรสอนอะไร*. ใน *มิติเพศในประชากรและสังคม*. นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.

วรารภรณ์ แซ่มสนิท. (2551). *วิถีคิดเรื่องเพศวิถีของรัฐไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างความรู้เรื่องสุขภาพผู้หญิง.

Anderson, B. (1991). *Imagined communities*. London: Verso.

- Fraser, N. (2003). *Social justice in the age of identity politics: Redistribution, recognition, and participation*. In *Redistribution or Recognition? A Political-Philosophical Exchange*. New York: Verso.
- Rubin, G. S. (2011). Thinking sex. *A Gayle Rubin Reader Deviations*, 137-181.
- Peter A. J., (1997). “Thai research on male homosexuality and transgenderism and the cultural limits of foucaultian analysis”. *Journal of the History of Sexuality* 8(11), (pp.52-85).